

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı

YÜRÜTMİYİ DURDURMA TALEPLİDİR.
DURUŞMA TALEPLİDİR.

DANIŞTAY BAŐKANLIĐINA

DAVACI : Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı
Oğuzlar Mah. Av. Özdemir Özok Sok. No:8 06520 Balgat, Ankara

VEKİLİ : Aynı adres

DAVALI : T.C. Cumhurbaşkanlığı
Cumhurbaşkanlığı Külliyesi 06560 BeŐtepe-Ankara

KONUSU : 13 Mayıs 2022 tarihli ve 31834 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 12 Mayıs 2022 tarih ve 5554 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile yürürlüğe konulan “Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik”in savunma alınmadan Mahkeme aksi kanaate ise savunma süresi kısaltılmak suretiyle yürütmesinin durdurulması ve iptali talebinden ibarettir.

YAYIM TARİHİ : 13.05.2022

L-) USULE İLİŞKİN AÇIKLAMALARIMIZ:

Türkiye Barolar Birliğinin Dava Açmaktaki Menfaat ve Ehliyeti

Bilindiği üzere, Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuk güvenliğini sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve yasalarla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 109. maddesine göre ise, Türkiye Barolar Birliği, bütün baroların katılımıyla oluŐan, kamu kurumu niteliğinde, tüzel kiŐiliđe sahip bir meslek kuruluŐudur. Türkiye Barolar Birliği, kurulduğu günden bu yana yasaların bir meslek kuruluŐu olarak kendisine yüklediği görevlerinin yanında, toplumun hukuki sorunlarıyla ilgili görüŐ ve önerileriyle de Türk hukuk sisteminin geliŐmesine katkı sađlamıŐ olup, sağlamaya da devam edecektir. Ayrıca, “hukukun üstünlüğünü ve insan haklarını savunmak ve korumak, bu kavramlara işlerlik kazandırmak” Avukatlık Kanunu'nun 110/17. maddesiyle Türkiye Barolar Birliğine verilmiş bir görevdir.

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı

Dava konusu edilen düzenleme, 400.000 Amerikan doları karşılığında gayrimenkul alımı veya 500.000 Amerikan doları tutarında katkı payının bireysel emeklilik fonlarına yatırılması karşılığında Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı verilmesi sonucunu doğurmaktadır.

Davalı Cumhurbaşkanlığına, hukukun üstünlüğü ilkesi gözetilmeden idari işlem tesis edilmiştir. İptali talep edilen düzenlemeler ile toplumun genelinin menfaati ihlal edilmekte olup, hukukun üstünlüğünü savunmak ve korumakla görevli olan Türkiye Barolar Birliğinin dava açmakta menfaati ve ehliyeti bulunmaktadır.

II-) ESASA İLİŞKİN AÇIKLAMALARIMIZ:

1-) Dava konusu Yönetmeliğin gerek Anayasaya aykırılığı, gerekse kanuni dayanaktan yoksun olması nedeniyle iptali gerekmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 66. maddesinin 1.fıkrasına göre, "*Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türktür*"; 3.fıkrası uyarınca "**Vatandaşlık, kanunun gösterdiği şartlarla kazanılır ve ancak kanunda belirtilen hallerde kaybedilir.**"

5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun 5. ve devamı maddelerinde, Türk vatandaşlığının hangi hallerde kazanılacağı düzenlenmiştir. Kanun hükümlerine göre, Türk vatandaşlığı, doğumla (soy bağı veya doğum yeri esasına göre kendiliğinden) veya sonradan (yetkili makam kararı veya evlat edinilme ya da seçme hakkının kullanılması ile) kazanılmaktadır.

Türk vatandaşlığının yetkili makam kararı ile kazanılması, devletin egemenliği ilkesi çerçevesinde devletin vatandaşlık konusundaki mahfuz yetkisi kullanılmak suretiyle gerçekleşmekte ise de, Anayasamızın yukarıda anılan 66. maddesinin 3. fıkrası uyarınca yetkili makamlar tarafından 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun öngördüğü çerçevede kullanılmalıdır.

Buna göre, Türk vatandaşlığının sonradan kazanılması halleri arasında düzenlenen ve dava konusu Yönetmelik değişikliği yapılan Yönetmeliğin 20. maddesine dayanak olarak gösterilen Kanunun 12. maddesi ile, Türk vatandaşlığının kazanılmasında istisnai haller, aşağıdaki gibi öngörülmüştür:

“(1) Millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak şartıyla Cumhurbaşkanı kararı ile aşağıda belirtilen yabancılar Türk vatandaşlığını kazanabilirler.

a) Türkiye'ye sanayi tesisleri getiren veya bilimsel, teknolojik, ekonomik, sosyal, sportif, kültürel, sanatsal alanlarda olağanüstü hizmeti geçen ya da geçeceği düşünülen ve ilgili bakanlıklarca haklarında gerekçeli teklifte bulunulan kişiler,

b) 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 31 inci maddesinin birinci fıkrasının (j) bendi uyarınca ikamet izni alanlar ile Turkuaz Kart sahibi

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı

yabancılar ve bunların yabancı eşi, kendisinin ve eşinin ergin olmayan veya bağımlı yabancı çocuğu,

c) Vatandaşlığa alınması zaruri görülen kişiler,

d) Göçmen olarak kabul edilen kişiler.

(2) Millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek hali bulunanların talepleri Bakanlıkça reddedilir.”

Dava konusu edilen Yönetmelik değişikliğinin 1. ve 2. maddeleri ile değiştirilen Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin “Türk vatandaşlığının istisnai olarak kazanılması, başvuru için gerekli belgeler ve yapılacak işlemler” başlıklı 20.maddesi uyarınca,

“(1) Kanunun 12 nci maddesinde sayılan hallerde yabancı, istisnai olarak Türk vatandaşlığını kazanabilir.

(2) (Ek: 12/12/2016-2016/9601 K.) Aşağıdaki şartlardan herhangi birini sağlayan yabancı, Kanunun 12 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında Cumhurbaşkanı kararı ile Türk vatandaşlığını kazanabilir:

a) (Değişik:RG-6/1/2022-31711-C.K-5072/1 md.) En az 500.000 Amerikan Doları veya karşılığı döviz tutarında sabit sermaye yatırımı gerçekleştirdiği Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca tespit edilen.

b) (Değişik:RG-13/5/2022-31834) (Yür.Tar.:13.06.2022) En az 400.000 Amerikan Doları veya karşılığı döviz tutarındaki taşınmaz tapu kayıtlarına üç yıl satılmaması şerhi koyulmak şartıyla satın aldığı veya kat mülkiyeti ya da kat irtifakı kurulmuş, en az 400.000 Amerikan Doları veya karşılığı döviz tutarı peşin olarak yatırılan ve tapu siciline üç yıl süreyle devir ve terkinin yapılmayacağı taahhüdü şerh edilmek şartıyla noterde düzenlenmiş sözleşme ile taşınmazın satışının vaat edildiği Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca tespit edilen.

c) (Değişik:RG-6/1/2022-31711-C.K-5072/1 md.) En az 50 kişilik istihdam oluşturduğu Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca tespit edilen.

ç) (Değişik:RG-6/1/2022-31711-C.K-5072/1 md.) En az 500.000 Amerikan Doları veya karşılığı döviz tutarında mevduatı üç yıl tutma şartıyla Türkiye’de faaliyet gösteren bankalara yatırdığı Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunca tespit edilen.

d) (Değişik:RG-6/1/2022-31711-C.K-5072/1 md.) En az 500.000 Amerikan Doları veya karşılığı döviz tutarında Devlet borçlanma araçlarını üç yıl tutmak şartıyla satın aldığı Hazine ve Maliye Bakanlığınca tespit edilen.

e) (Ek: 13/3/2017-2017/10008 K.) (Değişik:RG-6/1/2022-31711-C.K-5072/1 md.) En az 500.000 Amerikan Doları veya karşılığı döviz tutarında gayrimenkul yatırım fonu katılma payı veya girişim sermayesi yatırım fonu katılma payını en az üç yıl elinde tutma şartıyla satın aldığı Sermaye Piyasası Kurulunca tespit edilen.

f) (Ek:RG-13/5/2022-31834-C.K-5554/2 md.) En az 500.000 Amerikan Doları veya karşılığı döviz tutarında katkı payını, kapsamı Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından belirlenen fonlarda tutma ve üç yıl sistemde kalma şartıyla bireysel emeklilik sistemine yatırdığı Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumunca tespit edilen.

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı

(3) Türk vatandaşlığını istisnai olarak kazanmak isteyen yabancı hakkında Bakanlığın yazılı talimatı üzerine müracaat makamlarınca aşağıda belirtilen belgelerden oluşan dosya düzenlenir:

a) İsteği belirten form dilekçe.

b) Kişinin hangi devlet vatandaşı olduğunu gösteren pasaport veya benzeri belge, vatansız ise temininin mümkün olması halinde buna ilişkin belge.

c) Medenî hal belgesi ve evli ise evlenme belgesi, boşanmış ise boşanma belgesi, dul ise eşine ait ölüm belgesi.

ç) Kişinin kimlik bilgilerini gösteren doğum belgesi veya nüfus kayıt örneği gibi belge ve evli ise eř ve çocuklarının aile bağını kanıtlayan nüfus kayıt örneği veya benzeri belge.

d) Türk vatandaşı birinci veya ikinci derece yakınları varsa bu kişilere ait müracaat makamlarınca sistemden alınan nüfus kayıt örneği.

e) Kişinin doğum tarihinin ay ve günü bulunmuyorsa, doğum tarihinin tamamlanması için ülkesinin yetkili makamlarından alınmış belge, belgenin temin edilememesi halinde ise 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununun 39 uncu maddesi gereğince işlem yapılmasını kabul ettiğine dair imzalı beyanı.

f) Hizmet bedelinin Maliye veznesine yatırıldığını gösteren makbuz.

(4) Tamamlanan dosya karar alınmak üzere Bakanlığa gönderilir.

(5) Kanunun 12 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (c) bentlerine göre vatandaşlığa alınacak kişilerin müracaatları, gerekli görülen hallerde Bakanlıkça alınır ve üçüncü fıkrada belirtilen belgelerden oluşan dosya düzenlenir.

(6) (Ek: 12/12/2016-2016/9601 K.) İkinci fıkrada belirtilen parasal değerlerin belirlenmesinde, tespit tarihindeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının efektif satış kuru ve/veya çapraz döviz kuru esas alınır.

(7) (Ek: R.G.19/9/2018-30540-CK-106/2 md.) (Değişik:RG-6/1/2022-31711-C.K5072/1 md.) İkinci fıkra kapsamında yapılacak vatandaşlık kazanma başvuruları ile ilgili süreci takip etmek amacıyla İçişleri Bakanlığı bünyesinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı temsilcilerinden oluşan bir komisyon kurulabilir.

(8) (Ek: R.G. 19/9/2018-30540 -CK-106/2 md.) İkinci fıkra kapsamında yapılacak yatırım türleri arasında belirtilen süreyi tamamlamak amacıyla geçişkenlik mümkündür.

(9) (Ek:RG-6/1/2022-31711-C.K-5072/1 md.) İkinci fıkrada belirtilen kapsam ve tutarda yatırım şartlarının sağlanıp sağlanmadığının tespitinde uygulanacak usul ve esaslar, tespiti yapan kurumca belirlenir.

(10) (Ek:RG-6/1/2022-31711-C.K-5072/1 md.) (Değişik:RG-13/5/2022-31834-C.K5554/2 md.) İkinci fıkranın (b), (ç), (d), (e) ve (f) bentlerinde belirtilen döviz tutarları işlem öncesinde Türkiye'de faaliyet gösteren bir bankaya ve bu bankaca da Merkez Bankasına satılır. Satım sonucu; ikinci fıkranın (ç) bendi gereğince elde edilen Türk Lirası tutarlar Türk Lirası mevduatta, ikinci fıkranın (d) bendi gereğince elde edilen Türk Lirası tutarlar Türk Lirası cinsinden Devlet borçlanma araçlarında, ikinci fıkranın (f) bendi gereğince elde edilen Türk Lirası tutarlar bireysel emeklilik sisteminde yer alan Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı

Denetleme Kurumu tarafından belirlenen fonlarda, üç yıl süre ile tutulur. Bu konuya ilişkin uygulama esasları Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca belirlenir.”

Görüldüğü üzere, Türk Vatandaşlığı Yönetmeliği'nin 20. maddesinde getirilen düzenlemeler, yabancı para ile taşınmaz alımı veya yine yabancı para üzerinden fon/bireysel emeklilik sistemine giriş gibi yatırımlar karşılığında Türk vatandaşlığı kazanılmasını öngörmekte olup, dava konusu edilen Yönetmelik değişikliği hükümleri ile bu maddede bazı değişiklikler yapılmaktadır.

Oysa Türk vatandaşlığının kazanılmasında istisnai hallerin düzenlendiği Türk Vatandaşlığı Kanununun 12. maddesinde, Türkiye'ye sanayi tesisleri getiren veya bilimsel, teknolojik, ekonomik, sosyal, sportif, kültürel, sanatsal alanlarda olağanüstü hizmeti geçen ya da geçeceği düşünülen ve ilgili bakanlıklarca haklarında gerekçeli teklifte bulunulan kişiler, 04.04.2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 31 inci maddesinin birinci fıkrasının (j) bendi uyarınca ikamet izni alanlar ile Turkuaz Kart sahibi yabancılar ve bunların yabancı eşi, kendisinin ve eşinin ergin olmayan veya bağımlı yabancı çocuğu, vatandaşlığa alınması zaruri görülen kişiler ve göçmen olarak kabul edilen kişilerin bu kapsamda Türk vatandaşlığı alabileceği düzenlenmiş olup, bu kişiler sınırlı olarak sayılmıştır. Maddeden de anlaşılacağı üzere, Yönetmelikte düzenlendiği gibi, **belli bir miktar yabancı para karşılığında taşınmaz alınması veya belli bir miktar yabancı para ile fon alımı / mevduat hesabına yatırılması / bireysel emeklilik sistemine girilmesi karşılığında Türk vatandaşlığı kazanılmasına ilişkin Kanunda herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır.**

İdare Hukuku'nda “yetki”, idareye Anayasa ve yasalarla tanınmış olan karar alma gücünü ifade etmektedir. Bu yönüyle idari işlemin en temel unsurunu oluşturan “yetki”, yasayla hangi makama verilmiş ise ancak onun tarafından kullanılabilir. İdare Hukukunda “yetkisizlik kuralı, yetkili olma istisna”dır. Bu istisna ise, yetkinin, yalnızca yasayla gösterilen hallerde ve yine yasayla gösterilen idari merciler tarafından kullanılmasıdır. Bu nedenle “yetki” yasanın açık izni olmadan devredilemez. Anayasa'nın 123. maddesi uyarınca, kuruluş ve görevleri yasayla düzenlenmek durumunda olan idarenin kendi düzenleme yetkisi de yasalarla sınırlı olduğundan, yetki kuralları genişletici voruma tabi tutulamaz (Danıştay 10. Daire, 11.04.2019 tarih, 2015/5331E., 2019/2829).

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın vatandaşlığın kanunda gösterilen şartlarla kazanılacağı yönündeki emredici düzenlemesi karşısında, vatandaşlığın kazanılmasına ilişkin şartların kanunda düzenlenmesi gerektiği izahtan varestedir.

Dava konusu edilen Yönetmeliğin 20. maddesinin Türk Vatandaşlığına aykırı olduğu hususu doktrinde de yer bulmaktadır. Güngör'e göre, Türk Vatandaşlık Kanunu Uygulama Yönetmeliğinin

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı

20. maddesinin 2. fıkrası hükmü Türk Vatandaşlığı Kanununa uygunluk noktasında tartışmalıdır.¹ Özkan'a göre ise, bu hükümler Anayasa'nın 66. maddesinde kabul edilen vatandaşlığın kanuniliği ilkesine aykırıdır. Zira Anayasa'nın 66. maddesi vatandaşlığın ancak kanun hükmüyle kazanılıp, kaybedileceğini âmirdir. Yönetmeliğin 20. maddesi ise "gerekli usul, belge ve işlemler" başlığını taşımaktadır. Bu şekilde yeni kazanım sebepleri yaratılamaz.²

Her ne kadar, değişiklik yönetmeliği ile getirilen düzenlemeler önceki yönetmelik üzerinde kısmî değişiklik yapılmasından ibaretmiş gibi görünüyorsa da, davaya konu değişiklik yönetmeliği ile getirilen düzenlemeler vatandaşlık kazanılmasına ilişkin "şartları" düzenlemektedir. Gerçekten de, dava konusu edilen hükümler ile 20. maddenin 2. fıkrasının (b) bendine getirilen "400.000 Amerikan Doları" ibaresi aslında vatandaşlık için getirilen bir şarttır. Yine aynı fıkranın (f) bendinin de ("*En az 500.000 Amerikan Doları veya karşılığı döviz tutarında katkı payını, kapsamı Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından belirlenen fonlarda tutma ve üç yıl sistemde kalma şartıyla bireysel emeklilik sistemine yatırdığı Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumunca tespit edilen*") vatandaşlık için şart niteliğinde olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Son olarak dava konusu edilen Yönetmelik değişikliği ile ana Yönetmeliğin 20.maddesine eklenen 10.fıkra ise ("*İkinci fıkranın (b), (ç), (d), (e) ve (f) bentlerinde belirtilen döviz tutarları işlem öncesinde Türkiye'de faaliyet gösteren bir bankaya ve bu bankaca da Merkez Bankasına satılır. Satım sonucu; ikinci fıkranın (ç) bendi gereğince elde edilen Türk Lirası tutarlar Türk Lirası mevduatta, ikinci fıkranın (d) bendi gereğince elde edilen Türk Lirası tutarlar Türk Lirası cinsinden Devlet borçlanma araçlarında, ikinci fıkranın (f) bendi gereğince elde edilen Türk Lirası tutarlar bireysel emeklilik sisteminde yer alan Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından belirlenen fonlarda, üç yıl süre ile tutulur. Bu konuya ilişkin uygulama esasları Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca belirlenir.*") vatandaşlığın kazanılmasına ilişkin yukarıda anılan şart niteliğindeki düzenlemelerin uygulanmasına ilişkin usulü düzenlediğinden, bu fıkra da vatandaşlık kazanma şartı düzenlemesi niteliğindedir.

Oysa yukarıda da ifade edildiği üzere, Anayasa'nın 66.maddesinin 3.fıkrasının emredici hükmü uyarınca vatandaşlığın kazanılmasına ilişkin "şartlar" kanun ile düzenlenmesi gerekmektedir.

Kanunda vatandaşlığın kazanılmasına ilişkin şartlar sınırlı olarak sayılmış olup, bu şartlar arasında dava konusu yukarıda anılan düzenlemelerde olduğu gibi belli bir miktar yabancı para karşılığında taşınmaz alınması veya belli bir miktar yabancı para ile fon alımı / mevduat hesabına yatırılması / bireysel emeklilik sistemine girilmesi şeklinde herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Dolayısıyla, vatandaşlığın kazılması şartı niteliğinde olan dava konusu edilen hükümlerin kanuni dayanaktan yoksun olduğu açık ve tartışmasız olup, iptali gerekmektedir.

¹ GÜNGÖR Gülin, *Tâbiyet Hukuku*, 8. Bası, 2020, s.111

² ÖZKAN Işıl, "Vatandaşlık Satılabilir Bir Şey Midir?" *Yakın Doğu Üniversitesi International Journal of Art, Culture and Communication*, Kasım 2018, s. 70

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı

2-) Devletin mahfuz egemenlik yetkilerinden olan vatandaşlık konusundaki kamusal ilişkinin yabancı para cinsinden bir değer ile karşılaştırılması sonucunu doğuran dava konusu düzenlemelerin iptali gerekmektedir.

Bilindiği üzere, devletlerin kendi vatandaşlarını belirleme ve vatandaşlığın kazanılması ile kaybedilmesi konularında mahfuz yetkileri bulunmaktadır. Söz konusu mahfuz egemenlik yetki kapsamında devlet tarafından hangi şartlarda kazanılacağı veya kaybedileceği düzenlenen ve devletle hukuki ve siyasi bağ ile bağlılığı ifade eden vatandaşlık kavramının yabancı bir para cinsinden bir değer ile karşılaştırılması, vatandaşlık kavramını soyutlaştırmakta ve özünden uzaklaştırmaktadır. Öğretide de yatırım yoluyla vatandaşlık kazanılması olgusunun, vatandaşlığın hukuki mahiyetiyle uyumlu olmadığı zira “uluslararası hukukta kimlerin vatandaşlığa kabul edileceği hususunda devletlerin egemenlik hakkından kaynaklanan münhasır yetkileri olduğu, ancak yatırımcı vatandaşlık olgusunun bu yetkiyi devletlerden alarak piyasa şartlarına teslim ettiği” görüşü yer almaktadır.³ Dolayısıyla, yabancı para cinsinden vatandaşlığa bir değer biçilmesine yönündeki dava konusu düzenlemelerin devletin bu alandaki mahfuz egemenlik yetkisini zedelediği ve bu durumun hukuka aykırılık teşkil ettiği değerlendirilmektedir.

Ayrıca dava konusu edilen Yönetmeliğin 3. maddesinin 1. fıkrası ile Yönetmeliğin 20. maddesinin 2. fıkrasının (b) bendinde yer alan “250.000” ibarelerinin “400.000” olarak değiştirilmesine ilişkin değişikliğin yürürlük tarihi bir ay ertelenmektedir. Başka bir ifadeyle, 13 Haziran tarihine kadar 250.000 Amerikan doları karşılığında taşınmaz satın alan yabancılara Türk vatandaşlığı verilecektir. Söz konusu yürürlük maddesi, bir devlet ile hukuki, siyasi ve sosyal bağı oluşturan vatandaşlık gibi önemli bir kavramın, âdeta yabancı para cinsinden satılmasına yol açmakta olup, bu durumun hukuk devleti ilkesi ile bağdaşmadığı aşikardır. Kaldı ki, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığının yabancı para cinsinden bir değer ile karşılaştırılmasının aynı zamanda Türk Parasının Korunması Kanunu’na da aykırılık teşkil ettiği düşünülmekte olup, dava konusu edilen düzenlemelerin iptali gerekmektedir.

3-) Dava konusu edilen düzenlemeler, Türk Vatandaşlık Kanunu tarafından da benimsenen vatandaşlığın gerçekliği ilkesi ile bağdaşmamaktadır.

Vatandaşlığın gerçekliği ilkesi, özellikle Uluslararası Adalet Divanının *Nottebohm* Kararı (Liechtenstein v. Guatemala, 06.04.1955) ile 1955 yılından bu yana birçok ülke tarafından vatandaşlık konusunda kabul gören bir ilkedir.

“Söz konusu kararda gerçek ve etkili tâbiyet, ‘ilgili kişi ile tâbiyeti söz konusu olan devletlerden hangisi arasında daha güçlü bir *fülâ* bağ mevcut ise, o bağa dayanan tâbiyet’ olarak

³ YILMAZ Alper Çağrı, Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Yatırımcı Vatandaşlık Olgusu: *Ius Pecuniae* (2018) 38 Public and Private International Law Bulletin 191, 194–195. GÖLCÜKLÜ İlyas, Güncel Gelişmeler Işığında Yatırım Yoluyla Türk Vatandaşlığının Kazanılması: Problemler ve Çözüm Önerileri, Public and Private International Law Bulletin, 40(1) s. 137-138

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı

tanımlanmıştır. UAD, kararında, sınırlı sayıda olmamak kaydıyla, şu hususların somut uyuşmazlığın niteliğine göre gerçek vatandaşlığın tespitinde dikkate alınabileceğini ifade etmiştir: ‘ilgulinin mutad meskeninin bulunduğu yer, menfaatlerinin merkezi, aile bağları, kamu hayatına katılımı, belli bir devlete karşı gösterdiği ve çocuklarına da aşıladığı bağlılık, yakın geleceğe yönelmiş niyetleri, o devlet ülkesinde girilmiş ya da girilecek faaliyetleri, işlerini ve menfaatlerini, hiç değilse kısmen o devlete intikal ettirme istediği, o devletin geleneklerini, menfaatlerini, yaşama tarzını benimseme iradesi, tâbiyet sıfatına bağlı yükümlülüklerin yüklenilmesi ve hakların kullanılması’.

Gerek 1930 tarihli La Haye Sözleşmesi'nin yukarıda anılan hükmü ve gerek Nottebohm kararının etkisiyle Kıta Avrupası'ndaki pek çok devletin milletlerarası özel hukuk düzenlemesinde bu anlayışı yansıtır nitelikte hükümler kabul edilmiştir.

MÖHUK'ta bu anlayışı yansıtan 4. maddenin 1. fıkrasının (c) bendinde de birden fazla devlet vatandaşlığına sahip olup, aynı zamanda Türk vatandaşı olmayanlar hakkında daha sıkı ilişki hâlinde buldukları devlet hukukunun uygulanacağı kabul edilmiştir.”⁴

Bay Nottebohm Lihtenştayn vatandaşlığını 37.500 İsviçre frangı bağış ve yıllık 1.000 İsviçre frangı vergi ödemek şartıyla almıştır. Bu vatandaşlık Uluslararası Adalet Divanının satın alanın devletle gerçek ve etkili bir bağ kurmadığı gerekçesiyle diplomatik koruma talebinin reddiyle sonuçlanmıştır.⁵ Nottebohm kararı uyarınca, vatandaşlık, yalnızca dar bir hukuki bağ değildir, Uluslararası Adalet Divanı'nın de ortaya koyduğu üzere **vatandaşlık, temelinde sosyal bir bağ, samimi bir var oluş birlikteliği ve karşılıklı hak ve görevler barındıran bir hukuki kavramdır.**⁶

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu yana, Türkiye'de vatandaşlığın temelinde kişiyi devlete bağlayan bir hukuki ve siyasi bağ olduğu kabul edilmektedir.

Afet İnan'ın *Medeni Bilgiler ve M. Kemal Atatürk'ün El Yazıları* adlı kitabında verilen bilgiye göre, **Mustafa Kemal Atatürk'ün “millet” tanımı şu şekildedir: “Zengin bir hatıra mirasına sahip bulunan, beraber yaşamak hususunda müşterek arzu ve muvafakatta samimi olan ve sahip olunan mirasın muhafazasına beraber devam hususunda iradeleri müşterek olan insanların birleşmesinden meydana gelen cemiyete millet namı verilir”**. Bu tanımda müşterek tarih ve gelecek anlayışı ile ortak irade kavramı öne çıkmaktadır.⁷

⁴ BAYRAKTAROĞLU ÖZÇELİK, Gülüm, “Kanunlar İhtilâfi Hukukunda Olumlu Vatandaşlık İhtilâflarının Çözümü ve Möhuk m. 4(1)(B) ve (C) Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2015, S.129-130

⁵ ÖZKAN Işıl, “Vatandaşlık Satılabilir Bir Şey Midir?” *Yakın Doğu Üniversitesi International Journal of Art, Culture and Communication*, Kasım 2018, s. 64

⁶ ŞAAR Cemil, *Vatandaşlık Kavramının ve Özellikle Gerçek Bağ Teorisinin Tarihi, Karşılaştırmalı ve Eleştirel Bir İncelemesi*, s.89

⁷ İNAN Afet, *Medeni Bilgiler ve M. Kemal Atatürk'ün El Yazıları*, T.T.K. Yayını, 1988, s.23-24. SAKLI Ali Rıza, *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 13.01.2011, s.6

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı

Uluocak'a göre, "vatandaşlık, devletin tek taraflı egemenlik hakkını kullanarak, şartlarını ve hükümlerini tespit ettiği bir hukuki statüye dahil olan fertle arasında kurulan bir hukuki münasebet, bir hukuki bağıdır".⁸

Özkan'ın da vatandaşlığa dair benzer bir tanımı bulunmaktadır. "Vatandaşlık bir kişinin belirli bir devlete olan hukuki ve siyasi bağıdır. Kişinin belli bir devlete aidiyetini ifade eder. Kişiyeye ait hukuki bir özellik olarak önem taşır. Vatandaşla yabancıyı ayıran en önemli fark, vatandaşların siyasi haklara sahip olmasıdır. Bunun içinde kamu otoritesine katılmak hakkı da bulunur. Vatandaşlığın maddi yönü vatandaşlara tanınan hak ve özgürlüklerdir. Uluslararası hukuk yönü ise devletin vatandaşını ülke dışında takip edebilmesidir. Devletler vatandaşlarının haklarını yabancı ülkelerde diplomatik koruma yoluyla korurlar."⁹

Dava konusu edilen hükümlerin kanuni dayanakta bulunmamasının izah edildiği bölümde de değinildiği üzere, Türk Vatandaşlık Kanunu'nda vatandaşlığın hangi hallerde ve ne şekilde kazanılacağı sayma yolu ile düzenlenmiştir. **Kanunda vatandaşlığın sonradan edinilmesi hallerinde, ülke ile sıkı sıkıya bir bağ oluşturulması şartının arandığı söylenebilir.** Örneğin, Kanun'un 11. maddesinde yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığı kazanılması için gereken şartlar arasında, başvuru tarihinden geriye doğru Türkiye'de kesintisiz beş yıl ikamet etmek, Türkiye'de yerleşmeye karar verdiğini davranışları ile teyit etmek, yeteri kadar Türkçe konuşabilmek gibi şartlar aranmaktadır. Yine Türk vatandaşlığının istisnai olarak, Cumhurbaşkanı kararı ile kazanılmasını düzenleyen Kanun'un 12. maddesinde de, Türkiye'ye sanayi tesisleri getiren veya bilimsel, teknolojik, ekonomik, sosyal, sportif, kültürel, sanatsal alanlarda olağanüstü hizmeti geçen ya da geçeceği düşünülen ve ilgili bakanlıklarca haklarında gerekçeli teklifte bulunulan kişiler, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu kapsamında Turkuaz kart alan yabancılar, göçmen olarak kabul edilen kişiler sayılırken, burada da ülke ile bir bağ aranmıştır. Kanunun 12/-c bendinde "Vatandaşlığa alınması zaruri görülen kişiler"e Cumhurbaşkanlığı kararıyla istisnai yollardan vatandaşlık verilebileceği düzenlemesi, her ne kadar keyfiliğe yol açabilecek / maksadını aşabilecek nitelikte ve fazla geniş bir takdir yetkisi içeren bir hüküm olsa da,¹⁰ "zaruri" kelimesi ile burada dahi ülke/vatan ile bir siyasi, sosyal ve/veya hukuki bağ ilişkisine işaret edilmektedir.

Görüldüğü üzere, **Türk Vatandaşlık Kanunu'ndaki düzenlemeler incelendiğinde, Anayasa'nın 66. maddesinin 3. fıkrası çerçevesinde Türkiye Büyük Millet Meclisine verilen yetki çerçevesinde, yasa koyucunun Türk vatandaşlığının kazanılmasında vatandaşlığın gerçekliği ilkesini benimsediği kuşkusuzdur.** Oysa yabancı para ile taşınmaz alımı veya yine yabancı para üzerinden fon/bireysel emeklilik sistemine giriş gibi yatırımlar karşılığında Türk

⁸ ULOCAK Nihal, *Türk Vatandaşlık Hukuku*, İstanbul 1968, s. 8. ŞAAR Cemil, *Vatandaşlık Kavramının ve Özellikle Gerçek Bağ Teorisinin Tarihi, Karşılaştırmalı ve Eleştirel Bir İncelemesi*, s.18

⁹ ÖZKAN Işıl, "Vatandaşlık Satılabilir Bir Şey Midir?" *Yakın Doğu Üniversitesi International Journal of Art, Culture and Communication*, Kasım 2018, s. 55

¹⁰ NOMER Ergin, *Türk Vatandaşlık Hukuku*, 28. Bası, 2021, s.90

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı

vatandaşlığı kazanılmasını öngören dava konusu edilen hükümlerin vatandaşlığın gerçekliği ilkesi ile hiçbir şekilde bağdaşmadığı gibi, Atatürk milliyetçiliği ilkeleri ile de zıt düştüğü açıktır.

Zira bu şekilde elde edilen vatandaşlıklar, tamamen çıkar ilişkisi üzerine kurulu olduğu, para karşılığında satılan vatandaşlık niteliğinde ve vatandaşlığın vazgeçilmez unsuru olan devlete sadakat / devlete bağlılık ilkelerinden uzak, vatandaşlığı ticari meta olarak kullanıma sunan bir yöntem olarak kabul edilmektedir.¹¹

Nomer'e göre, önceden var olan gerçek bir bağlantıya dayandırılmadan, hızlı ve lütufkâr koşullar altında verilen vatandaşlık işlemlerinde gerçeklik şartı, saygı ile karşılanmayacak derecede yetersiz kalmakta olup, yukarıda anılan *Nottebohm* kararında da ifade edildiği üzere, bu şekilde verilen vatandaşlıklar “*milletlerarası ilişkilerde kabul gören vatandaşlık kavramına hiçbir şekilde riayet edilmeden*” verilmiş olmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu edilen düzenlemelerin kanuni dayanaktan yoksun olmasının yanı sıra, Türk Vatandaşlık Kanunu tarafından da benimsenen vatandaşlığın gerçekliği ilkesine aykırılık teşkil etmesi nedeniyle de iptali gerekmektedir.

III-) YÜRÜTMENİN DURDURULMASI GEREĞİ NEDENLERİ

Davalı tarafından gerek Anayasa'nın 66. maddesinin 3. fıkrasının emredici hükmüne, gerekse Türk Vatandaşlık Kanununa aykırı bir şekilde, kanuni dayanaktan yoksun düzenlemeler benimsenmiş olup, iptali talep edilen hükümler yürürlükte kaldığı sürece, devlete bağlılık ilkesi bir yana bırakılarak taşınmaz alımı veya fon alımı karşılığında, başka bir ifadeyle para karşılığında vatandaşlık verilmesi sonucunun doğacak olması nedeniyle milletimizin telafisi güç veya imkansız hak kayıplarına uğrayacağı değerlendirilmektedir. Dava konusu edilen hükümler hukuka açıkça aykırı olduğundan dava konusu edilen hükümlerin yürütmesinin durdurulması gerekmektedir.

SONUC VE İSTEM: Yukarıda arz edilen ve 2577 sayılı Kanun'un 20. maddesi gereğince re'sen dikkate alınacak diğer nedenlerle; 13 Mayıs 2022 tarihli ve 31834 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 12 Mayıs 2022 tarih ve 5554 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile yürürlüğe konulan “Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik'in,

- 1- İYUK 27/2. madde gereği idarenin savunması alınmadan dava sonuna kadar savunma alınmadan, Mahkeme aksi kanaate ise savunma süresi kısaltılmak suretiyle **YÜRÜTMENİN DURDURULMASINA,**
- 2- **DURUŞMA TALEBİMİZİN KABULÜNE,**

¹¹ NOMER Ergin, *Türk Vatandaşlık Hukuku*, 28. Bası, 2021, s.92

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı

- 3- Belirtilen düzenlemenin İPTALİNE,
- 4- Vekalet ücreti ve yargılama masraflarının davalıya yükletilmesine karar verilmesini saygı ile dileriz.

**Davacı Türkiye Barolar Birliği
Vekili**

EKLER:

- 1- Vekaletname örneği,
- 2- 13 Mayıs 2022 tarihli ve 31834 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 12 Mayıs 2022 tarih ve 5554 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile yürürlüğe konulan “Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik örneği